

Parlamentul României
Camera Deputaților
Cabinet Secretar General

NOTĂ

referitoare la Decizia Curții Constituționale nr. 418 privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 418 din 19 iunie 2018, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 625 din 19.07.2018, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate ridicată de Tribunalul Mureș - Secția penală, din oficiu, în dosarele nr. 2.100/102/2013 și nr. 5.873/102/2013 și a constatat că dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, în ceea ce privește subiectul activ al infracțiunii (pct. 2 din dispozitiv), sunt neconstituționale.

Potrivit prevederilor art.147 alin.(1) din Constituția României, republicată, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Potrivit art. 136 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților, procedura de reexaminare a legii urmează să fie declanșată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată.

Cu această decizie urmează să fie informate Comisia juridică, de disciplină și imunități și Comisia pentru buget, finanțe și bănci.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr. 418/2018.

SECRETAR GENERAL

Silvia-Claudia MIHALCEA

Șef Departament legislativ

Georgică TOBĂ

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 418**

din 19 iunie 2018

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la infracțiunea de spălare a banilor

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Cristina Teodora Pop	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluținarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la infracțiunea de spălare a banilor, excepție ridicată, din oficiu, de Tribunalul Mureș — Secția penală în dosarele nr. 2.100/102/2013 și nr. 5.873/102/2013, care formează obiectul dosarelor Curții Constituționale nr. 887D/2017 și nr. 888D/2017.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 20 martie 2018, cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când Curtea Constituțională a conexas cele două dosare, conform art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și, având nevoie de timp pentru a delibera, în temeiul dispozițiilor art. 57 și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 19 aprilie 2018. Ulterior, în mod succesiv, pentru aceleași motive, Curtea a amânat pronunțarea pentru datele de 26 aprilie 2018, 31 mai 2018 și 19 iunie 2018, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

3. Prin încheierile din 17 februarie 2017, pronunțate în dosarele nr. 2.100/102/2013 și nr. 5.873/102/2013, **Tribunalul Mureș — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului**, excepție invocată, din oficiu, de Tribunalul Mureș — Secția penală într-o cauză având ca obiect stabilirea vinovăției inculpaților sub aspectul săvârșirii unor infracțiuni prevăzute de Legea nr. 656/2002, printre care și infracțiunea de spălare a banilor, reglementată la art. 29 alin. (1) lit. c) din actul normativ anterior menționat.

4. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că norma penală de la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 are un caracter general și ambiguu, neindicând, în

mod clar și de o manieră concretă, în ce constă conduita incriminată, respectiv care este sfera de cuprindere a sintagmei „dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni”. Pentru aceste motive se arată că textul criticat este lipsit de previzibilitate, având ca rezultat ducerea în derizoriu a infracțiunii analizate, întrucât orice deținere sau folosire, a oricărui bunuri, cunoscând că provin din săvârșirea unor infracțiuni, ar putea forma conținutul constitutiv al acesteia. Cu titlu exemplificativ se arată că, potrivit textului criticat, folosirea unei sume de bani furate pentru achiziționarea de alimente constituie infracțiunea de spălare de bani. Se susține că infracțiunea de spălare de bani este o infracțiune gravă, care are ca scop sancționarea criminalității financiare cu un înalt grad de specializare, care a fost introdusă în legislația națională pentru a preveni și sancționa activități ilicite complexe, respectiv crearea unor circuite infracționale de amplasare, prin manevre ascunse, care, de cele mai multe ori, nu permit identificarea infracțiunii în legătură cu care au fost concepute sau tragerea la răspundere penală a autorilor acesteia. În opinia instanței, comportamentul infracțional pedepsit prin norma de incriminare criticată trebuie să aibă un caracter specific domeniului reglementat, din acesta trebuind să rezulte, cu claritate, intenția de a disimula sau favoriza disimularea provenienței bunului deținut. Se susține că prevederile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 au ca rezultat o supraincriminare a tuturor faptelor penale producătoare de prejudicii materiale urmate de normala utilizare a produsului infracțional de către autorul infracțiunii sau de către o altă persoană. Se susține că infracțiunea de spălare de bani trebuie să aibă o componentă dolosivă, de deghizare, de încercare de pierdere a urmei provenienței ilicite a bunurilor. Se conchide că textul criticat nu îndeplinește condițiile de calitate a legii, în general, și a legii penale, în special, arătându-se, totodată, că, în aceste condiții, infracțiunea de spălare de bani este greu de diferențiat de cea de tănuire, prevăzută la art. 270 alin. (1) din Codul penal.

5. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

6. Guvernul apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se arată că textul criticat a mai fost supus controlului de constituționalitate, anterior republicării Legii nr. 656/2002 în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 702 din 12 octombrie 2012, când norma de incriminare analizată se regăsea la art. 23 alin. (1) lit. c) din aceeași lege. Sunt invocate, în acest sens, deciziile Curții Constituționale nr. 517 din 9 aprilie 2009 și nr. 856 din 24 iunie 2010, prin care instanța de contencios constituțional a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate invocată, apreciindu-se că soluțiile și considerentele acestora sunt aplicabile *mutatis mutandis* și în prezenta cauză. De asemenea, se face trimitere la Decizia nr. 379 din 7 iunie 2016, paragraful 22.

7. **Avocatul Poporului** apreciază că prevederile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 sunt constituționale. Se arată că textul criticat a mai făcut obiectul controlului de constituționalitate și că își menține punctul de vedere reținut în Decizia Curții Constituționale nr. 379 din 7 iunie 2016.

8. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, notele scrise depuse la dosarul cauzei, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

9. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

10. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie, potrivit încheierii de sesizare, dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 702 din 12 octombrie 2012, care au următorul cuprins: *„Constituie infracțiunea de spălare a banilor și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani: [...] dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni.”*

11. Anterior sesizării Curții Constituționale cu prezenta excepție de neconstituționalitate, dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. a), b) și c) din Legea nr. 656/2002 au făcut obiectul Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la infracțiunea de spălare a banilor, respectiv dacă acțiunile enumerate în cuprinsul art. 29 alin. (1) lit. a), b) și c) din Legea nr. 656/2002, republicată, (schimbarea sau transferul, ascunderea ori disimularea și dobândirea, deținerea sau folosirea) reprezintă modalități normative distincte de săvârșire a infracțiunii de spălare a banilor sau reprezintă variante alternative ale elementului material al laturii obiective a infracțiunii de spălare a banilor. Prin decizia anterior menționată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 654 din 25 august 2016, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit, printre altele, că subiectul activ al infracțiunii de spălare a banilor poate fi și subiect activ al infracțiunii din care provin bunurile. Așa fiind, la data sesizării Curții Constituționale cu prezenta excepție de neconstituționalitate, prevederile art. 29 alin. (1) lit. a), b) și c) din Legea nr. 656/2002 erau aplicabile în interpretarea dată acestora prin Decizia nr. 16 din 8 iunie 2016 anterior menționată.

12. Având în vedere aceste considerente, Curtea reține ca obiect al excepției de neconstituționalitate **dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la infracțiunea de spălare a banilor, respectiv dacă acțiunile enumerate în cuprinsul art. 29 alin. (1) lit. a), b) și c) din Legea nr. 656/2002, republicată, (schimbarea sau transferul, ascunderea ori disimularea și dobândirea, deținerea sau folosirea) reprezintă modalități normative distincte de săvârșire a infracțiunii de spălare a banilor sau reprezintă variante alternative ale elementului material al laturii obiective a infracțiunii de spălare a banilor.**

13. Se susține că textul criticat contravine prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) referitoare la statul român, art. 11 alin. (1) și alin. (2) cu privire la dreptul internațional și dreptul intern, art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil și ale art. 23 alin. (12) referitoare la legalitatea incriminării și a pedepsei, precum și prevederilor art. 6 și art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cu privire la dreptul la un proces echitabil și la legalitatea incriminării și a pedepsei.

14. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 au mai fost supuse controlului de constituționalitate, Curtea Constituțională pronunțând, în acest sens, **Decizia nr. 379 din 7 iunie 2016**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 558 din 25 iulie 2016, prin care a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate invocată. Prin decizia anterior menționată, Curtea a reținut că termenul de „infracțiune” este folosit de legiuitor generic, pentru a acoperi multitudinea de „infracțiuni bază” din care pot proveni bunurile. Prin aceeași decizie s-a reținut că „faptul că infracțiunea se poate comite în diferite modalități, nu este de natură a afecta prezumția de constituționalitate a art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, fiind unanim acceptată cu caracter axiomatic teza interdicției dobândirii, deținerii sau folosirii de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni. Împrejurarea că infracțiunea criticată ar fi ușor confundată cu cea de tănuire, reglementată de art. 270 din Codul penal, nu conferă caracter neconstituțional primei, deoarece interpretarea și aplicarea în concret a normelor legale reprezintă atributul exclusiv al instanțelor de judecată, cu atât mai mult cu cât diferența esențială dintre spălarea de bani și tănuire este că, la dobândirea unui bun în cazul infracțiunii de spălare a banilor, fondurile provin din operațiuni ilicite, ce au ca scop ascunderea banilor negri, pe când la tănuire dobândirea bunurilor se face numai cu bani albi.” Prin decizia mai sus invocată, Curtea nu s-a pronunțat însă cu privire la problema subiectului activ al infracțiunii de spălare a banilor prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002.

15. Pentru înțelegerea cadrului normativ al reglementării domeniului infracțional al spălării banilor în România, Curtea reține că Legea nr. 656/2002, în forma sa republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit mențiunilor din finalul ei, transpune în legislația internă prevederi ale **Directivei Parlamentului European și a Consiliului 2005/60/CE din 26 octombrie 2005 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului**, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 309 din 25 noiembrie 2005. Directiva 2005/60/CE din 26 octombrie 2005 are ca obiect și ca domeniu de aplicare infracțiuni de spălare a banilor, săvârșite cu intenție, **prevăzând, printre altele, la art. 29 alin. (2) lit. c), că achiziția, deținerea sau utilizarea de bunuri, cunoscând, la data primirii lor, că acestea provin dintr-o activitate infracțională sau dintr-un act de participare la astfel de activități, constituie infracțiunea de spălare a banilor.** Astfel, directiva anterior menționată reglementează, într-o manieră similară, infracțiunea de spălare a banilor, prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002. Aceeași directivă face trimitere, în **preambulul său**, la „fluxurile masive de bani murdari” (considerentul 1), despre care arată că pot prejudicia stabilitatea și reputația sectorului financiar și amenința piața unică, precum și faptul că „terorismul zdruncină înseși temeliiile societății” (considerentul 2), motiv pentru care, pe lângă abordarea bazată pe dreptul penal, se impune a fi făcut un efort în materie de prevenție, în domeniul sistemelor financiare. Referitor la acestea din urmă, în același preambul se menționează că „soliditatea, integritatea și stabilitatea instituțiilor de credit și financiare și încrederea în sistemul financiar în ansamblu ar putea fi puse grav în pericol de eforturile infractorilor și ale complicilor acestora fie de a disimula originea produselor infracțiunii, fie de a canaliza fonduri legale sau ilegale în scopuri teroriste” (considerentul 2), statuând că, pentru a evita adoptarea de către statele membre a unor măsuri

de protejare a sistemelor lor financiare care ar putea fi incompatibile cu funcționarea pieței interne, cu normele statului de drept și cu ordinea publică din Comunitate, este necesară o acțiune comunitară în acest domeniu. În acest fel, Directiva 2005/60/CE din 26 octombrie 2005 delimitează domeniul său de aplicare la infracțiuni de spălare a banilor ce au, de principiu, ca obiect material sume mari de bani, de natură a afecta activitatea instituțiilor financiare, susceptibile de a fi utilizate în scopul finanțării terorismului.

16. Ulterior transpunerii ei prin Legea nr. 656/2002, Directiva 2005/60/CE din 26 octombrie 2005 a fost abrogată, prin **Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2015/849 din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului**, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 141 din 5 iunie 2015. Aceasta, la rândul său, **prevede, la art. 1 alin. (3) lit. c), ca infracțiune de spălare a banilor, dobândirea, deținerea sau utilizarea de bunuri, cunoscând, la data primirii lor, că acestea provin dintr-o activitate infracțională sau dintr-un act de participare la o astfel de activitate**. În acest fel, și Directiva 2015/849 din 20 mai 2015 prevede o infracțiune de spălare a banilor corespunzătoare celei reglementate la art. 29 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 656/2002. De asemenea, în **preambulul său**, directiva analizată arată că „**a fost elaborată în scopul prevenirii operațiunilor de spălare a banilor de mari dimensiuni**” (considerentul 1) ce pot deteriora integritatea, stabilitatea și reputația sectorului financiar și pot amenința piața internă a Uniunii, precum și dezvoltarea internațională. Prin același preambul se reține că **spălarea de bani, finanțarea terorismului și criminalitatea organizată rămân probleme semnificative care ar trebui abordate la nivelul Uniunii și că spălarea banilor și finanțarea terorismului se produc deseori în context internațional** (considerentul 4), motiv pentru care măsurile adoptate numai la nivel național sau chiar la nivelul Uniunii, fără coordonarea și cooperarea internațională, ar avea efecte foarte limitate. Pentru aceste motive se arată că acțiunea Uniunii ar trebui să țină seama, în continuare, în mod special de recomandările Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI) și de instrumentele altor organisme internaționale active în lupta împotriva spălării banilor și finanțării terorismului.

17. Distinct de cele două acte europene mai sus invocate, România este parte la **Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului** (denumită în continuare **Convenția de la Varșovia**), adoptată la Varșovia la 16 mai 2005, pe care a ratificat-o prin Legea nr. 420/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 968 din 4 decembrie 2006. Convenția de la Varșovia definește, la art. 1 lit. a) și b), noțiunea de „**produs**” ca fiind orice avantaj economic, derivat sau obținut direct ori indirect din infracțiuni și care poate consta într-un bun de orice natură, corporal sau necorporal, mobil ori imobil, precum și în acte juridice sau documente atestând un titlu ori un drept cu privire la un bun. De asemenea, același art. 1 mai sus menționat arată că prin „**infracțiune predicată**” se înțelege orice infracțiune în urma căreia produsele sunt rezultate și susceptibile de a deveni obiectul unei infracțiuni de spălare a banilor, dintre cele reglementate la **art. 9 din Convenția de la Varșovia**. Printre aceste infracțiuni, art. 9 anterior referit **reglementează ca fiind infracțiune de spălare a banilor faptele de achiziționare, deținere sau folosire a bunurilor despre care cel care le achiziționează, le deține sau le folosește știe, în momentul dobândirii lor, că acestea constituie produse, săvârșite cu intenție, definind, astfel, o infracțiune de spălare a banilor similară celei prevăzute la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002**. Spre deosebire de reglementarea infracțiunilor de spălare a banilor din cuprinsul

Legii nr. 656/2002, dispozițiile art. 9 paragraful 4 din Convenția de la Varșovia **prevăd condiția aplicabilității dispozițiilor paragrafului 1 ale aceluiași art. 9, ce reglementează infracțiunile de spălare a banilor, doar în cazul infracțiunilor predicată prevăzute în anexa la Convenția de la Varșovia**. În anexa anterior precizată sunt enumerate, în mod exhaustiv, infracțiunile din care pot proveni produsele ce constituie obiectul material al infracțiunilor de spălare a banilor, reglementate prin Convenția de la Varșovia, respectiv: **participarea la un grup criminal organizat, terorismul, inclusiv finanțarea terorismului, traficul de persoane și migrația ilegală, exploatarea sexuală, inclusiv exploatarea sexuală a minorilor, traficul ilicit de droguri și substanțe psihotrope, traficul ilicit cu arme, traficul ilicit cu bunuri furate și alte bunuri, corupția și darea de mită, înșelăciunea, contrafacerea de monedă, contrafacerea de produse, infracțiuni împotriva mediului înconjurător, omorul, vătămarea corporală gravă, răpirea, reținerea ilegală și luarea de ostatici, tâlhăria sau furtul, contrabanda, șantajul, falsificarea, pirateria și restricționarea comerțului și manipularea pieței**.

18. Cu privire la infracțiunea analizată, din jurisprudența instanțelor judecătorești, Curtea reține **Decizia nr. 147/2011**, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală, prin care s-a statuat, printre altele, că infracțiunea de spălare a banilor, precum și infracțiunile de tănuire și favorizare a infractorului „**sunt infracțiuni distincte de infracțiunile prin care s-a obținut produsul infracțiunii**. Caracterul subsecvent al infracțiunii de spălare a banilor reiese din împrejurarea că ea derivă dintr-o altă infracțiune care este situația premisă. Deci, **subiectul activ al celor două infracțiuni nu poate fi una și aceeași persoană**”. De asemenea, referitor la aceeași infracțiune, Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală a pronunțat **Decizia nr. 836/2013**, prin care a statuat că infracțiunea prevăzută la art. 23 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 [actualul art. 29 alin. (1) lit. c)] din Legea nr. 656/2002 „**presupune, ca situație premisă, existența unei alte infracțiuni și anume aceea din care provine bunul**. Totodată, **participantul la infracțiunea principală nu poate fi subiect activ al infracțiunii de spălare a banilor deoarece el a devenit deținător al bunului prin comiterea faptei principale**. În caz contrar, s-ar încălca principiul *ne bis in idem*, conform căruia o persoană poate fi trasă la răspundere penală pentru aceeași faptă numai o singură dată.”

19. Ulterior deciziilor anterior invocate, Înalta Curte de Casație și Justiție a pronunțat **Decizia nr. 16 din 8 iunie 2016**, mai sus menționată, prin care a stabilit următoarele: „1. Acțiunile enumerate în cuprinsul art. 29 alin. (1) lit. a), b) și c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată, cu modificările ulterioare, respectiv schimbarea sau transferul, ascunderea ori disimularea, dobândirea, deținerea sau folosirea, sunt modalități alternative ale elementului material al infracțiunii unice de spălare a banilor. 2. **Subiectul activ al infracțiunii de spălare a banilor poate fi și subiect activ al infracțiunii din care provin bunurile**. 3. Infracțiunea de spălare a banilor este o infracțiune autonomă, nefiind condiționată de existența unei soluții de condamnare pentru infracțiunea din care provin bunurile.” Prin urmare, la pct. 2 al dispozitivului Deciziei nr. 16 din 8 iunie 2016, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că, prin dispozițiile art. 29 alin. (1) din Legea nr. 656/2002, **sunt incriminate și faptele de „autospălare a banilor”, fără a distinge între modalități normative din cuprinsul prevederilor legale anterior menționate**.

20. Pentru a pronunța această soluție, referitor la dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut că, din punct de vedere teoretic, soluția juridică potrivit căreia subiectul activ al infracțiunii din care provin bunurile este și subiect activ al infracțiunii de spălare de bani nu este interzisă de lege. S-a constatat în acest sens că, în scopul punerii în practică sau al aplicării măsurilor ce se dovedesc necesare pentru sancționarea în dreptul intern a faptelor ce constituie spălare de bani, **Convenția de la Varșovia**

stipulează, la art. 9 paragraful 2 lit. a), că „se poate prevedea că infracțiunile enunțate în acest paragraf nu se aplică persoanelor care au săvârșit infracțiunea predicat.” S-a arătat, însă, că, la momentul aderării la Convenția de la Varșovia, statul român nu a exprimat nicio rezervă. Cum nici în Legea nr. 656/2002 nu există vreo dispoziție care să împiedice reținerea în sarcina subiectului activ al infracțiunii din care provin bunurile și a infracțiunii de spălare de bani, rezultă că, din punct de vedere teoretic, un asemenea concurs de infracțiuni este posibil. Prin aceeași decizie, Înalta Curte de Casație și Justiție a constatat însă că **„infracțiunea de spălare de bani nu trebuie reținută automat în sarcina autorului infracțiunii din care provin bunurile, pentru simplul fapt că în activitatea sa infracțională s-a realizat și una dintre acțiunile proprii elementului material al infracțiunii de spălare de bani, pentru că aceasta ar lipsi infracțiunea de spălare de bani de individualitate. S-a arătat, totodată, că revine organelor judiciare sarcina de a decide în situații concrete dacă infracțiunea de spălare de bani este suficient de bine individualizată în raport cu infracțiunea din care provin bunurile și dacă este cazul să se rețină un concurs de infracțiuni sau o unică infracțiune.”**

21. Tot prin Decizia nr. 16 din 8 iunie 2016, mai sus invocată, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut și opiniile unor specialiști în drept penal. Astfel, în legătură cu subiectul activ al infracțiunii de spălare a banilor s-a susținut că, **în principiu, în lipsa unei excluderi exprese care să se regăsească în cuprinsul textului de lege, orice persoană poate avea calitatea de subiect activ al infracțiunii de spălare a banilor, inclusiv autorul infracțiunii din care provin bunurile, cu unele excepții care exclud posibilitatea ca autorul infracțiunii din care provin bunurile să fie și autor al infracțiunii de spălare a banilor.** Astfel, infracțiunea prevăzută de art. 29 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 656/2002, în modalitatea faptică de săvârșire prin schimbarea sau transferul de bunuri, cunoscând că provin din săvârșirea de infracțiuni, în scopul de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei, nu poate fi comisă de autorul infracțiunii din care provin bunurile, **deoarece acesta nu se poate autofavoriza. Infracțiunea de spălare a banilor prevăzută de art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, constând în dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni, nu poate fi comisă de autorul infracțiunii din care provin bunurile deoarece ar însemna o încălcare a principiului ne bis in idem.** S-a arătat în acest sens că autorul infracțiunii premisă dobândește, deține sau folosește bunurile provenite din infracțiunea săvârșită în starea în care le-a dobândit, ele fiind „fructul infracțiunii”. **Or pentru aceeași faptă nu poate fi pedepsit de două ori, altfel ar însemna că în chiar momentul săvârșirii infracțiunii de furt, înșelăciune etc., el comite prin dobândire și infracțiunea de spălare a banilor, ceea ce, evident, este absurd.** S-a reținut, de asemenea, că acțiunile de spălare a banilor sunt acțiuni posterioare comiterii infracțiunii din care provin bunurile (infracțiune predicat, infracțiune premisă), or, dacă dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri se săvârșește fără a ascunde sau disimula ori transforma bunurile provenite din infracțiune, **nu există intenția de a le da acestora aparența de dobândire legală, caracteristică infracțiunilor de spălare a banilor.**

22. Curtea constată că și sub aspect doctrinar au fost exprimate opinii în sensul imposibilității reținerii infracțiunii de spălare a banilor, în varianta prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, în sarcina subiectului activ al infracțiunii din care provin bunurile, argumentele vizând, pe de o parte, imposibilitatea logică a săvârșirii celor două infracțiuni (a infracțiunii predicat și a celei de spălare a banilor) de către același subiect activ, iar, pe de altă parte, încălcarea principiului *ne bis in idem*, Înalta Curte de Casație și Justiție, în soluția pronunțată, prin Decizia nr. 16 din 8 iunie 2016, atunci când a stabilit că subiectul activ al infracțiunii de spălare a banilor poate fi și subiect activ al infracțiunii din care provin

bunurile, nu a distins între modalitățile normative alternative ale infracțiunii de spălare a banilor, prevăzute la art. 29 alin. (1) lit. a), b) și, respectiv, c) din Legea nr. 656/2002. Cu toate acestea, în cuprinsul deciziei anterior menționate a fost exprimată o distincție referitoare la varianta normativă reglementată la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, arătându-se că, în ipoteza săvârșirii faptelor de spălare a banilor și a infracțiunii din care aceștia provin de către același subiect activ, **organele judiciare sunt chemate să aprecieze, în fiecare situație în parte, dacă infracțiunea de spălare a banilor este suficient de bine individualizată față de infracțiunea predicat și dacă se impune reținerea unui concurs de infracțiuni sau a unei infracțiuni unice.**

23. Având în vedere considerentele mai sus invocate, Curtea reține că se impune ca instanța de contencios constituțional să verifice dacă dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 cu referire la ipoteza săvârșirii infracțiunii de spălare a banilor de către subiectul activ al infracțiunii predicat respectă exigențele art. 1 alin. (5) și art. 23 alin. (12) din Constituție. Pentru a evalua constituționalitatea dispozițiilor legale criticate, din perspectiva interpretării date acestora prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016, Curtea va analiza, raportat la ipoteza dată, modul în care a fost structurat elementul material al laturii obiective a infracțiunii de spălare a banilor. În acest sens, Curtea reține că fiecare element de tipicitate al infracțiunii reprezintă o componentă a unei norme juridice de drept penal substanțial, astfel încât aceste elemente, în sine, trebuie să respecte exigențele dispozițiilor constituționale anterior menționate. În caz contrar, neconstituționalitatea acestor elemente, intrinseci și inerente conținutului infracțiunii, determină neconstituționalitatea, totală sau parțială, a normei de incriminare analizate.

24. Curtea reține că autorul sau coautorul infracțiunii principale, complicele ori instigatorul la infracțiunea principală (*delictum principale* — din care provin banii murdari) nu poate fi subiect activ al infracțiunii de spălare a banilor (*delictum subsequens*). S-a arătat, totodată, că expresia „*cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni*”, existentă în cuprinsul normei de incriminare, este folosită de legiuitor pentru a exclude din sfera subiecților activi persoanele implicate în comiterea infracțiunii din care provin bunurile și, de asemenea, că legiuitorul folosește o exprimare asemănătoare și în cazul infracțiunii de tănuire și nimeni nu a susținut că persoana care a săvârșit infracțiunea din care provine bunul tănuit poate fi subiect activ al infracțiunii de tănuire. În același sens s-a reținut că se încalcă principiul *ne bis in idem* prin reținerea în concurs ideal a infracțiunii din care rezultă banii supuși spălării și a infracțiunii de spălare a banilor în varianta normativă prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 atunci când autorul spălării banilor dobândește bunuri provenind din săvârșirea de infracțiuni.

25. Analizând dispozițiile art. 29 alin. (1) din Legea nr. 656/2002, Curtea constată că varianta normativă prevăzută la alin. (1) lit. a) constă în fapte de **schimbare sau transfer** de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri ori în scopul ajutării persoanei care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei; varianta normativă reglementată la alin. (1) lit. b) constă în **ascunderea ori disimularea adevăratei naturi a provenienței, a situării, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora**, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni; iar varianta infracțională prevăzută la alin. (1) lit. c) din aceeași lege constă în **dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri**, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni.

26. Dacă primele două modalități normative, reglementate la art. 29 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 656/2002, corespund scopului reglementării infracțiunilor de spălare a banilor, acela de combatere a acțiunilor de ascundere și disimulare a

provenienței unor bunuri care provin din săvârșirea de infracțiuni, cea de-a treia variantă normativă, prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, constând în **dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, nu vizează, în mod direct, scopul ascunderii provenienței bunurilor despre care autorul infracțiunii cunoaște că provin din săvârșirea de infracțiuni**. De asemenea, analiza acelorași modalități normative conduce la concluzia că faptele de schimbare sau transfer de bunuri și cele de ascundere sau disimulare sunt fapte care, prin natura lor, sunt comise ulterior infracțiunilor din care provin bunurile ce constituie obiectul material al infracțiunii de spălare a banilor, fiind, prin urmare, întotdeauna **acțiuni distincte de cele care formează elementul material al infracțiunii predicat**. Aceste acțiuni pot fi săvârșite de același subiect activ sau de un subiect activ diferit de cel al infracțiunii predicat. Prin urmare, o asemenea reglementare, în privința elementului material al infracțiunii, nu ridică probleme din perspectiva respectării dispozițiilor art. 1 alin. (5) și art. 23 alin. (12) din Constituție.

27. Spre deosebire de acestea, **dobândirea sau deținerea**, ce constituie două dintre modalitățile alternative ale elementului material al infracțiunii de spălare a banilor, reglementată la art. 29 alin. 1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, **sunt, în realitate, situații de fapt rezultate, în mod inevitabil, din comiterea infracțiunii din care provin bunurile dobândite sau deținute**, și nu acțiuni separate, de sine stătătoare, care să poată fi săvârșite de autorul infracțiunii predicat la un moment ulterior consumării acesteia, pe baza unei rezoluții infracționale distincte. Așa fiind, prin natura lor, **dobândirea și deținerea bunurilor provenite din săvârșirea unor infracțiuni, de către subiectul activ al infracțiunilor în cauză, nu pot fi disociate de infracțiunile predicat și, prin urmare, nu pot fi analizate ca infracțiuni separate**.

28. La rândul său, modalitatea alternativă ce constă în **folosirea bunurilor**, cunoscând că acestea provin din săvârșirea unei infracțiuni, de către subiectul activ al infracțiunii în cauză, este o acțiune care poate fi realizată ulterior momentului consumării infracțiunii predicat, potrivit unei rezoluții infracționale distincte, însă, prin natura sa, activitatea de folosire a unor bunuri de către persoana care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, în scopul obținerii acestor bunuri, este o activitate mai degrabă firească, **ce nu presupune, în sine, existența unei noi rezoluții infracționale**. Această, întrucât, în mod logic, de regulă, dobândirea licită sau ilicită a unor bunuri se face în vederea folosirii lor. Prin urmare, **simpliciter folosirea a bunurilor rezultate din comiterea unei infracțiuni de către subiectul activ al infracțiunii săvârșite nu corespunde de plano scopului avut în vedere de legiutor cu ocazia reglementării infracțiunilor de spălare a banilor, acela de a disimula proveniența bunurilor obținute din infracțiuni**. Dacă însă această „folosire” a bunurilor presupune activități de schimbare sau transfer al bunurilor în scopul ascunderii sau disimulării originii lor ilicite, atunci se realizează elementele de tipicitate ale variantelor normative de la art. 29 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 656/2002.

29. Așa fiind, reținerea, ca infracțiune distinctă, respectiv infracțiunea de spălare a banilor, prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, a oricăreia dintre faptele de dobândire, deținere și, respectiv, folosire de bunuri care provin din săvârșirea unor infracțiuni, în sarcina subiectului activ al infracțiunii din care provin bunurile, implică **tragerea acestuia la răspundere penală, de două ori, pentru săvârșirea acelorași fapte**.

30. Având în vedere aceste considerente, Curtea constată că dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 sunt vădit excesive în privința primelor două modalități alternative ale elementului material al infracțiunii reglementate prin textul criticat, fiind, astfel, contrare prevederilor art. 23 alin. (12) din Constituție, și, respectiv, lipsite de claritate, precizie și previzibilitate, în privința celei de-a treia modalități alternative a elementului material al infracțiunii de spălare a banilor, prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002,

aspecte ce contravin atât dispozițiilor art. 1 alin. (5), cât și celor ale art. 23 alin. (12) din Constituție. Configurarea elementului material al infracțiunii antereferite, în modalitatea descrisă, este de natură a determina angajarea, în mod disproporționat, a răspunderii penale a inculpatului pentru comiterea aceleiași fapte. În acest sens, Curtea reține că, pentru a fi conformă cu dispozițiile art. 23 alin. (12) din Constituție, incriminarea unor fapte prin norme juridice de drept penal trebuie să respecte principiul proporționalității incriminării, potrivit căruia respectiva incriminare trebuie să fie strict necesară obiectivului urmărit de legiutor, iar intruziunea ce vizează drepturile fundamentale restrânse prin aplicarea normei incriminatoare să fie justificată prin raportare la protecția juridică asigurată prin reglementarea acelei infracțiuni. Curtea constată însă că incriminarea faptelor de spălare a banilor, prevăzute la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002, nu corespunde criteriilor anterior menționate, fiind în mod vădit contrară principiului proporționalității incriminării, întrucât obiectivul urmărit de legiutor, și anume asigurarea protecției dreptului de proprietate, este garantat prin infracțiunea predicat, nefiind necesară o incriminare suplimentară a faptei ilicite. Așa fiind, Curtea reține că textul criticat contravine principiului legalității incriminării, astfel cum acesta este prevăzut la art. 23 alin. (12) din Constituție, întrucât are ca efect o dublă tragere la răspundere penală a subiectului activ al infracțiunii pentru faptele ce constituie primele două modalități alternative ale elementului material al infracțiunii reglementate prin textul criticat și, respectiv, ar putea avea efectul anterior precizat, în cazul faptei ce constituie cea de-a treia modalitate alternativă a elementului material al aceleiași infracțiuni. De altfel, în același sens, prin Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, paragraful 33, Curtea a reținut că legiutorul nu are competența constituțională ca, în temeiul art. 61 alin. (1) și art. 73 alin. (3) lit. h) din Constituție, să reglementeze infracțiuni într-o manieră care să consacre o disproporție vădită între importanța valorii sociale care trebuie ocrotită și cea care trebuie limitată, întrucât, în caz contrar, s-ar ajunge la nesocotirea acesteia din urmă.

31. Prin urmare, reglementarea infracțiunii prevăzute la art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 îndeplinește cerințele de claritate și coerență logică doar în condițiile în care autorul acestei infracțiuni este diferit de autorul infracțiunii predicat. Practic, incriminarea analizată vizează o tănuire, iar tănuirea poate fi comisă doar de o persoană diferită de autorul infracțiunii din care provin bunurile tănuite.

32. Conform jurisprudenței Curții Constituționale, legiutorul trebuie să indice în mod clar și neechivoc obiectul material al infracțiunilor în chiar cuprinsul noiei legale sau acesta trebuie să poată fi identificat cu ușurință prin trimiterea la un alt act normativ de rang legal cu care textul incriminator se află în conexiune, în vederea stabilirii existenței/inexistenței infracțiunii. Potrivit aceleiași jurisprudențe, s-a reținut că legiutorul nu trebuie să-și respecte numai din punct de vedere formal competența constituțională de a legifera, fără ca prin conținutul normativ al textului incriminator să stabilească cu claritate și precizie obiectul material al infracțiunii, o asemenea situație putând determina o lipsă de previzibilitate a respectivului text, contrară exigențelor constituționale referitoare la calitatea legii, respectiv la condițiile de claritate, precizie și previzibilitate impuse de dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, paragrafele 21 și 22, și Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 495 din 6 iulie 2015, paragrafele 24 și 25). Totodată, instanța de contencios constituțional a statuat că o dispoziție legală trebuie să fie precisă, neechivocă și să instituie norme clare, previzibile și accesibile a căror aplicare să nu permită arbitrarul sau abuzul și că norma juridică trebuie să reglementeze în mod unitar, uniform și să stabilească cerințe minime aplicabile tuturor destinatarilor săi (a se vedea Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 906 din 8 decembrie 2015, paragraful 34).

33. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, art. 7 paragraful 1 din Convenție, care consacră principiul legalității incriminării și pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), impune definirea, în mod clar, prin lege, a infracțiunilor și pedepselor aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora. Totodată, Curtea de la Strasbourg a statuat că noțiunea de „drept” folosită la art. 7 corespunde celei de „lege” care apare în alte articole din Convenție și înglobează atât prevederile legale, cât și practica judiciară, presupunând cerințe calitative, îndeosebi cele ale accesibilității și previzibilității [Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 29, Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunțată în Cauza *Cöme și alții împotriva Belgiei*, paragraful 145, Hotărârea din 7 februarie 2002, pronunțată în Cauza *E.K. împotriva Turciei*, paragraful 51, Hotărârea din 29 martie 2006, pronunțată în Cauza *Achour împotriva Franței*, paragrafele 41 și 42, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 33 și 34, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunțată în Cauza *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 140, Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza *Sud Fondi SRL și alții împotriva Italiei*, paragrafele 107 și 108, Hotărârea din 17 septembrie 2009, pronunțată în Cauza *Scoppola împotriva Italiei* (nr. 2), paragrafele 93, 94 și 99, Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza *Del Rio Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 78, 79 și 91]. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Este în special cazul profesioniștilor, care sunt obligați să dea dovadă de o mare prudență în exercitarea profesiei lor, motiv pentru care se așteaptă din partea lor să acorde o atenție specială evaluării riscurilor pe care aceasta le prezintă (a se vedea hotărârile pronunțate în cauzele *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 35, *Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragraful 35, *Sud Fondi SRL și alții împotriva Italiei*,

paragraful 109). Având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea de la Strasbourg a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Din nou, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre. Prin urmare, art. 7 paragraful 1 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării judiciare de la un caz la altul, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil (hotărârile pronunțate în cauzele *S.W. împotriva Regatului Unit*, paragraful 36, *Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 36 și 37, *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 141, *Del Rio Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 92 și 93).

34. Or, prin raportare la jurisprudența mai sus analizată, dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016, încalcă cerințele de claritate, precizie și previzibilitate, ce rezultă din principiul statului de drept, impuse de prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5), dar și principiul legalității incriminării și a pedepsei, astfel cum acesta este reglementat la art. 23 alin. (12) din Constituție și la art. 7 din Convenție.

35. În ceea ce privește invocarea, în susținerea prezentei excepții de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Constituție și ale art. 6 din Convenție, Curtea reține că acestea nu sunt aplicabile în prezenta cauză, întrucât textul criticat conține o normă de drept penal substanțial, iar dreptul la un proces echitabil poate fi asigurat doar prin dispoziții legale specifice dreptului procesual penal.

36. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ CAMERA DEPUTAȚILOR

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Tribunalul Mureș — Secția penală, din oficiu, în dosarele nr. 2.100/102/2013 și nr. 5.873/102/2013 și constată că dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 16 din 8 iunie 2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, în ceea ce privește subiectul activ al infracțiunii (pct. 2 din dispozitiv), sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Tribunalului Mureș — Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 19 iunie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent,
Cristina Teodora Pop